

מעדני אשר

גיליון שפ"ח
(שנה ט')
פרשת לך לך תשע"ב

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

מדוע מל אברהם את עצמו רק בחצות היום הרי זריזין מקדימין למצוות?

בפרשתן י"ז כ"ו בעצם היום הזה נמול אברהם וגו'.

מכאן ילפינן בפרקי דרבי אליעזר פרק כ"ט שאברהם מל את עצמו בחצי היום, ודרשינן מלשון בעצם, בעצומו של יום, ר"ל שהיה מל את עצמו בחצי היום.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' פסחים ד' ע"א תניא כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזין מקדימין למצוות שנאמר בראשית כב "וישכם אברהם בבקר" חזינן דילפינן שמילה צריך להיות מיד בבוקר כמו שאברהם היה זריז, א"כ מדוע במילת עצמו גופיה לא הזדרז למול מיד בתחילת היום והתעכב עד חצות היום, כן מקשה בהגהות הר"ל על פרקי דרבי אליעזר, וכן הקשה בזית רענן לבעל המגן אברהם, וכן הקשה המהרש"ם בפרשתן בספרו תכלת מרדכי בנר מצוה אות ד', וכן בנחל הברית יור"ד סימן רס"ב, וכן בתורה תמימה פרק י"ז הערה נ"ג, וכן במכתם לדוד.

איכא כמה תרומים:

- א. יתכן דאברהם לא נצטווה במצוות מילה רק בחצי היום לכן לא היה שייך שימול קודם, ומיד שנצטווה בחצי היום מל את עצמו מדין זריזין מקדימין למצוות, כן תירץ בהגהות הר"ל על פרקי דרבי אליעזר, וכן המהרש"ם בפרשתן בספרו תכלת מרדכי בנר מצוה אות ד'.
 - ב. כאן מל עצמו דווקא בחצי היום כדי לפרסם הדבר, וכמו שמבואר במדרש מובא ברש"י בדה"ב בעצם היום דבחצי היום כל האנשים נעורים, והידור מצוה עדיף טפי מזריזין מקדימין למצוות, כן תירץ בהגהות בית גדול על פרקי דרבי אליעזר, וכן תירץ בתורה תמימה הערות בראשית פרק י"ז הערה נ"ג.
- מעדני אשר:** יש להעיר ע"פ מה שכתבו הפוסקים שדה חמד ח"ב ע"מ ע"ו ע"ב, וכן בערוך השולחן יור"ד סימן רס"ב ס"ק ח', והארכתי בזה בספר מעדני אשר פרשת וירא תשס"ו שאסור להשהות מילה אחר חצות כדי שיהא יותר אנשים, משום דמעלת זריזין עדיף ממעלת ברוב עם, א"כ איך היה מותר לאחר כדי שיראו יותר אנשים.
- יש לתרץ:** דשאני אברהם שלא נצטווה על המילה, לכן כשהיה לו סיבה לאחר היתה מותר לאחר.
- עוד נראה לתרץ:** שאני הכא שבכל העולם היה חלש מושג היהדות וזה היה אלים טפי, לכן היה מותר לאחר המילה בגלל זה.

ג. ע"פ מה שכתב רמב"ן בראשית פרק י"ז, וכן כתב ברבינו בחיי דישמעאל בנו נימול מתחלה וכל בני ביתו, כי כן כתוב לעיל פסוק כג ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילידי ביתו, ואחרי כן ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמולו, והטעם כי אברהם נזדרז במצוות המילה שלהם תחילה ומל אותם הוא בעצמו,

או שזימן להם מוהלים הרבה והוא עומד עליהם, ואחר כך מל את עצמו, שאילו הקדים מילתו היה חולה או מסוכן בה מפני זקנתו, ולא היה יכול להשתדל במילתם, לפי הנ"ל אתי שפיר, דבאמת היה זריז מיד שנצטווה, ואדרבה היה זריזות נפלאה ואפילו גם חוץ לכח הטבעי, מה שגמר מילות אנשים רבים של בני ביתו עד חצות היום, לפי הנ"ל אתי שפיר, כן תירץ בספר מכתם לדוד בפרשתן.

אבל יש שיטות: שאברהם מל את עצמו תחילה אור החיים ולהני שיטות יתורץ בתרומים אחרים.

מדוע אין עושיין ברית מילה קודם התפלה הרי זריזין מקדימין למצוות זה מיד בבוקר?

יש להקשות: כיון דזריזין מקדימין למצוות, מדוע אין מלין קודם התפלה מיד בבוקר.

הנה בלקט יושר חלק א' ס"ק ט' לתלמידו של התרומת הדשן כתב וז"ל אין עושיין שום מצוה קודם התפלה, וראיה ממילה שהיא נדחת עד אחר התפלה כי התפלה היא במקום התמיד, והתמיד היה לעולם בתחלה.

הנה בערוך השולחן יורה דעה הלכות מילה סימן רס"ב הקשה וז"ל ואין לתמוה דכיון דזריזין מקדימין למצוות למה לא ימולו קודם התפלה, וכן בנחל הברית יור"ד סימן רס"ב דן בזה באריכות.

ומתורץ בכמה אופנים:

- א. דתפלה היא מצוה תדירית ויש בה הרבה מצות ציצית ותפילין וק"ש ותפלה, כן תירץ בערוך השולחן, עיין בספר מעדני אשר פרשת פנחס תשס"ו אויכות גדולה בענין על מה שמכו אלו שנוטלים לולב קודם התפלה, הרי תפלה תדירה.
 - ב. הרי מצוה לעשות סעודה וקודם התפלה לא יוכלו לטעום, כן תירץ בערוך השולחן, יש להעיר וכי אינו יכול לעשות הסעודה אח"כ.
- וכן בשו"ת דברי מלכיאל** חלק א סימן י"ז הקשה מדוע אין מקדימין את המילה קודם שחרית, הרי זריזין מקדימין למצוות זה מהבוקר, כמבואר בגמ' פסחים ד' ע"א.

ומתורץ בכמה אופנים:

- א. תפלת שחרית מקדימין משום שזמנה עובר דק"ש מצוה להקדים כל מה שאפשר, כן תירץ בדברי מלכיאל.
- ב. יאחר דבר שנאמר בו ביום היינו מילה דכתיב ביום השמיני לדבר שנאמר בו בבוקר דהיינו תפלת שחרית וק"ש, כן תירץ בשו"ת דברי מלכיאל.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הנגיד הנכבד הגאון רבי שמואל דוד פרידמן שליט"א ר"מ בברוקלין מח"ס שדה צופים לרגל יומא דהלולא רבה של

הגאון האדיר רבי מאיר שפירא זצ"ל מהחולל הרף היומי

החל ז' חשוון ת.נ.צ.ב.ה.

ולעילוי נשמת הרבנית הצדקנית מרת בת שבע אסתר קנייבסקי זצ"ל

נפטרה י"ז תשרי האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויצליח בכל אשר יפנה

י"ח נפטת איה



י"ח נפטת איה



**איך מברכים להכניסו בבריתו של אברהם קודם הפריעה
הא אברהם לא נצטווה על הפריעה?**

בפרשתו י"ז י"ג המול ימול לילד ביתך וגו'.

איתא בגמ' ירושלמי שבת פרק יט דף י"ז טור א ה"ב המול ימול, מיכן לשני מילות אחת למילה ואחת לפריעה, חזינן דאברהם נצטווה על הפריעה.

וכן איתא במדרש רבה מובא ברש"י על הפסוק "וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהמולו את בשר ערלתו" ד"את" בא רבות פריעה.

יש להקשות: מהא דאמרין בגמ' יבמות ע"א ע"מ ב' אמר רבה בר יצחק אמר רב לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו, שנאמר יהושע ה' בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים ושוב מול את ישראל, חזינן דאברהם לא נצטווה, כך מקשה הריטב"א יבמות ע"א ע"ב, וברבי אליהו מרחי בפרשתו פרק י"ז.

איכא כמה תרוצים:

- א. מחלוקת מדרשים אם נצטווה אברהם על הפריעה, כך מתרץ הריטב"א יבמות ע"א ע"ב, וכן ברבי אליהו מרחי בפרשתו פרק י"ז.
- ב. אברהם אבינו מעצמו עשה כשם שקיים אפילו ערובי תבשילין, כך מתרץ הריטב"א יבמות ע"א ע"ב, וכן ברבי אליהו מרחי בפרשתו פרק י"ז.

הנה הטור יור"ד סימן רס"ה מביא בשם הרא"ש לענין ברכת להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, דסבירא ליה דיברך קודם הפריעה לאחר החיתוך, ושפיר הוי עובר לעשייתו דמל ולא פרע כאילו לא מל.

יש להקשות: כיון דחז"ל תיקנו הנוסח להכניס בבריתו של אברהם אבינו, ובבריתו של אברהם אבינו הרי לא היתה הפריעה כי לא נצטווה, א"כ היאך הוי הברכה להבא על הפריעה, כך מקשה בשו"ת חתם סופר יור"ד סימן רמ"ט, ובמנחת חינוך מצוה ב', ובתקון משה מילה ס"ק י"ט.

איכא כמה תרוצים:

- א. ע"פ מה שכתב הרא"ש ופסקו בש"ע אור"ח סי' קנ"ח דמברך על נטילת ידים קודם שמקנח ידיו, משום שגם הקינוח מהמצוה, הוה שפיר עובר לעשייתו, וה"נ דכוותיה שהרי כל שלא פרע כאלו לא מל, כך מביא החתם סופר תרוץ ה"ל.

אבל מדחה: דזה שייך לתרץ אלו היה נוסח הברכה אשר קדשנו במצוותיו וצונונו על הכנסת ברית סתם, ולא היה מזכירים אברהם אבינו בענין זה, וגם לא היה אומרים להכניסו להבא, אלא על הכנסת ברית, ואז לא היה קשה עלינו רק מה שאינו עובר לעשייתו אז היה דומה ממש להתם, דכיון דקודם המצוה ממש לא יתכן לברך שמא ינחנו המוהל וילך לו, אזי מברכים באמצע קיומה ומקרי עובר לעשייתו, אבל מי הכניס חז"ל לתגר הזה לתקן הנוסח להכניס בבריתו של אברהם אבינו ובריתו של אברהם אבינו כבר עבר וכבר נכנס לה ומחזי כשקרא זה הוא קשה לפע"ד.

- ב. בריתו של אאע"ה היה על הסרת כל מה שעתידי להקרות ערלה וזה יותר נכון, כך מתרץ בשו"ת חתם סופר יור"ד סימן רמ"ט. אבל מקשה החתם סופר דמ"מ קשה אי ס"ד דתיקון חז"ל היה לברכו בין מילה לפריעה לא היה להזכיר שמו עליו במה שלא נצטווה.

ג. ע"פ מה שפירש בתוי"ט שבת פרק י"ט משנה ו' על הא דאמרין "מל ולא פרע כאילו לא מל" דקמ"ל אף דאברהם לא נצטווה על פריעה והוי ס"ד דאף דלא פרע קיים עכ"פ מצות מילה כאברהם קמ"ל שכך היתה הלכה שאם לא פרע הוי כאלו לא מל לגמרי, א"כ כל זמן שלא פרע גם מצות חיתוך לא קיים ולא הכניסו עדיין בבריתו של א"א ובפריעה מקיים ומתקן המילה שקודם וא"כ בפריעה מכניסו בבריתו של אברהם דהיינו שמתקן מילה שקודמת שהוא בריתו של אברהם אבינו, כך תירץ בשו"ת בית שערים יורה דעה סימן ש"נ.

**האם כשמלים אדם גדול צריכים נמי לקיים מצוה פריעה?
קימ"ל יור"ד סימן רס"ד ס"ק ד' מל ולא פרע כאילו לא מל.**

יש לחקור האם דווקא כשמלין ילד קטן צריך פריעה אבל כשמלין גדול אין צריך פריעה או דילמא אין חילוק וגם כשמלין אדם גדול צריך פריעה.

הנה במהר"ם ריקאנטי בפסקיו סימן תקצ"ח כתב דהא דאמרין מל ולא פרע כאילו לא מל היינו בקטן, אבל בגדול אין צריך פריעה, דהטבע אצלו דבחיתוך עצמו מתגלה הכל.

ומביא ראיה: מהא דאמרין בגמ' ע"ז י' ע"ב דקטיע בר שלום מל את עצמו ויצא בת קול דהוא מזומן לחיי העולם הבא, ולא מבואר בגמ' דפרע את עצמו, חזינן דבמילת גדול לא בעינן פריעה כיון דהמילה מתקיים כתיקונו בלי הפריעה.

וכן מביא ראיה: מהא דאיתא במדרש רבה מובא ברש"י דאברהם לא מל פרע עצמו מפני שלא היה צריך.

וכן כתב בכנסת הגדולה יור"ד סי' רס"ד בהגה"ט אות ה' דבמילת גדול אין צריך פריעה.

אבל הים שלמה יבמות ע"א ע"ב פרק ח' סימן ג' חולק עליו: דהא הפריעה היא הלכה למשה מסיני כמבואר מתוס' ביבמות ע"א ע"ב וא"כ גם בגדול שייך דבר זה, ושכן נראה ג"כ מהרמב"ם והחינוך שלא חילקו בכך דבגדול אין צריך פריעה.

ודוחה הראיה מקטיעה בר שלום: וז"ל דמאן נימא לן דלא עביד פריעה, ומה שלא הוזכר בתלמוד אין זה חידוש, דבכל הוא לעשות פריעה קטנה, ועיקר החידוש משמיע לך התלמוד, דקטיעה לרישיה דערלתה בשיניה.

ועוד דוחה: אי נמי שלא היה לו עת הכושר לעשות פריעה, מפני האומות, מ"מ אין חידוש שהוא מזומן לחיי העולם הבא, מאחר שהוא קידש השם, ומאי דה"ל למיעבד עביד, אבל לעולם בין קטן בין גדול צריך לעשות פריעה, דהלכה למשה מסיני הוא, ובמנחת חינוך מצוה ב' מביא את מחלוקת הפוסקים הנ"ל.

ובידי מלאכי כללי הידינים כלל תכ"ג מביא מחלוקת הנ"ל ומביא שמצא להר"א ממיץ בספר יראים מצוה י"ט שכתב בתחילה דבגדול אין צריך לפרוע, ואח"כ כתב מ"מ שמענו דניתנה פריעה לאברהם אבינו אף שהיה גדול.

ובספר נחל ברית סימן רפ"ד כתב דע דגם כשמלין גדול צריך פריעה, דלא כמו שכתוב בשו"ת כה"ג ורע"ב"ץ דכשמלין גדול א"צ פריעה כלל ונמשכו אחר דברי הרא"מ בספר יראים שהביא ראיה ממדרש רבה שבאברהם לא נאמר את לפי שלא היה צריך פריעה, ונראה דעיקר פירושו בהמד"ר דאברהם עיקר הטורח היה רק החיתוך אבל הפריעה בקל נעשה, משא"כ בישמעאל עיקר טורח הצער ע"י הפריעה, אבל מ"מ היה צריך גם לעשות פריעה.

יש להקשות: לשיטות שבמילת גדול אין צריך פריעה, דקשה מישמעאל דהיה גדול בן י"ג שנה ולפי המדרש רבה נפרע, חזינן שגם בגדול בעינן לעשות פריעה, כך הקשה בספר ווי העמודים על היראים סי' י"ט, וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ז' סימן צ"ג.

יש שמתרץ: דלענין זה בן י"ג שנה עדיין נקרא קטן לפי טבעו, כך כתב בשו"ת שבט הלוי חלק ח' סימן רכ"א.

ולענין הלכה: צריך להחמיר ולעשות פריעה אף במילת גדול, כך כתב בשו"ת שבט הלוי חלק ח' סימן רכ"א.

האם יש חיוב לעשות ברית דווקא כשיש מנין של עשרה אנשים

והאם מותר לאחר ברית בגלל זה?

קימ"ל יורה דעה הלכות מילה סימן רס"ה היכא דאפשר לה עבדינן לה בעשרה והיכא דלא אפשר עבדינן לה בפחות מעשרה.

איכא כמה טעמים מדוע בעינו עשרה במילה:

- א. הטעם הוא משום שהתינוק יצא מבית האסורין וצריך להודות בפני עשרה כמו דמבואר בגמ' ברכות נ"ד ע"ב ולכך אומרים הוודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, כך כתב בדרכי משה יור"ד סימן רס"ה בשם הגהות האלפסי וכן בספר מטה משה בסוף הספר דיני מילה אות ט'.
- יש להקשות: א"כ יצטרפו שיהא בכל ברית נמי תרי רבנן, כמו דמבואר בש"ע דאלו צריכים הוודות צריכים הוודות בפני עשרה ושנים מהם צריכים שיהיו תלמידי חכמים, כך הקשה בספר כורת הברית יור"ד סימן רס"ה בנחל ברית ס"ק מ"ז.
- עוד הקשה: א"כ גדול שמל עצמו לא יצטרף למול בפני עשרה לכתחילה, כיון שאינו יוצא מבית האסורים, כך הקשה בספר כורת הברית יור"ד סימן רס"ה בנחל ברית ס"ק מ"ז.
- ב. אין שום עדות שנתן הקב"ה לישראל בפחות מעשרה, והכי נמי העידו עשרה על האב שהכניס את בנו לבריתו של אברהם אבינו, כך איתא בפרקי דרבי אליעזר פ"ט, וכן כתב באור זרוע הלכות מילה סימן ק"ז.
- ג. לכתחילה ראוי שיהיה המילה בעשרה לפרסומי מצוה, כך כתב בחכמת אדם הלכות מילה סימן קמ"ט ס"ק כ"א.

יש לחקור האם מותר להתעכב עד אחר חצות כדי שיהא מנין בברית או דילמא אסור להתעכב כדי שיהא מנין.

הנה בשו"ת מנחת יצחק חלק ח' סימן צ' נשאל האם מותר לדחות ברית מילה לאחר חצות בשביל מנין או לא, וכתב דמלשון הטור יור"ד סי' רס"ה בשם רב צמח גאון, וכן הועתק בש"ע שם סעיף ו' היכא דאפשר עבדינן למילה בעשרה והיכא דלא אפשר עבדינן בפחות מ' עכ"ל, ולא כתב היכא דאפשר קודם חצות משמע דכדאי להמתין עד לאחר חצות, רק שלא לאחר עד שיהיה חשש שיבא לביטול מילה בזמנה, ועיין בספר אות שלום הלכות מילה יור"ד סימן רס"ה דמסתפק אם להמתין עד חצות בשביל מנין ונשא ונתן בזה, וכנראה ממה דמסיק שם דרק להמתין זמן רב בשביל זה גם אם נשאר עוד שעות ביום נ"ל דבדאי לא צריכין, מוכח הא עד קצת אחרי חצות יש להמתין, וכן מוכח מדברי מהר"ם שיק יור"ד סי' שפ"ו דכתב רק להשהות המילה בשביל שיהי' מנין על הסעודה, אין להמתין, דאף דבחדא מצוה רשאי להשהותה לעשותה מן המובחר, אבל להיות על הסעודה מנין אין המצוה נתגדלה עי"ש, נראה הא להיות מנין בשעת מילה נתגדלה המצוה עי"ז, וכדאיתא בפרקי דר"א פ"ט והביאו בליקוטי מהר"ל ריש ה' מילה דאין שום עדות שנתן הקב"ה לישראל פחות מעשרה, וה"נ העידו העשרה שהכניס בנו בבריתו של א"א בזה כדאי להמתין, אבל בודאי יש להתאמץ שיוכל לעשות במנין במוקדם האפשרי כנלענ"ד.

וכן פסק בשו"ת יביע אומר חלק ב' יורה דעה סימן י"ח שאם ממתין עד אחר חצות כדי שיוכל לעשות המצוה בעשרה, ואם יקדימנה יצטרף לוותר על מנין, אפשר להתיר להשהותה ולעשותה במנין.

אבל בספר הבט לברית לגר"י לאנג דף ד' הביא בשם הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א ששמע בשם הגאון רבי יוסף חיים זינגלנד זצ"ל שאין להמתין עד לאחר חצות כדי שיהא מנין בברית דזריזין מקדימין למצוות עדיף טפי.

מדוע מצות מילה הרגיע את דוד המלך יותר משאר כל מצוות?

איתא בגמ' מנחות מ"ג ע"ב שדוד המלך היה בבית המרחץ ונצטער שהיה ערום מן המצוות, נסתכל על המילה ונתישבה דעתו, בעינו מדוע היה ערום הרי היה לו מצות ישוב ארץ ישראל, עיין מעדני אשר פרשת כי תבא תש"ע, ובעינו מדוע היה ערום הרי היה לו מצות שיתיה' לנגדי תמיד עיין בספר מעדני אשר פרשת וארא תשס"ו.

יש להקשות: מדוע מצות מילה הרגיע אותו יותר משאר כל מצוות, הרי מצות מילה לא קיים עכשיו רק בזמנים אחרים, א"כ אז קיים נמי מצוות אחרים ומדוע נתישבה דעתו רק ממצות מילה.

איכא כמה תרוצים:

- א. מזה ראייה שהמצוה שיהא נימול ומקיים מצווה כל רגע שאין לו ערלה כל ימי חייו, כך כתב בשו"ת מהר"ח זרוע סימן י"א ובפרי יצחק ח"ב סימן ל' עיין בספר מעדני אשר פרשת לך לך שנה שיטת אריכות נפלאה בהאי חקירה.
- ב. המעשה לא היה בבית המרחץ ממש, אלא שהיה רוחץ עצמו מהמצוות, והיה מצטער שאין לו שום מצוה אשר היתה בלי שום כוונה אחרת, דבכל המצוות מצא שהיה לו בזה פניות, ורחיצה מלשון "רחצו והזכו הסירו רע מעלליכם" ישעיה' א' ל"ז וכשנזכר במילה שבזה ודאי לא היתה לו שום כונה זרה דזה היה בקטנות נתישבה דעתו, כך כתב בחתם סופר תורת משה פרשת נצבים על הפסוק מי יעלה לנו השמימה, וכן כתב בתולדות יעקב יוסף פרשת פקודי, וכן כתב בנחל אשכול פרשת וירא.

ובזה מבארים המפרשים באופן נפלא: הא דאיתא בגמ' שבת קל"ז ע"ב דבמילה העומדים שם מברכים כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים, והקשו האחרונים מה מיוחד במילה שאנו מברכים, שכן יהיה בתורה ובחופה ובמעשים טובים, עיין ט"ז יור"ד סימן רס"ה ולפי הנ"ל אתי שפיר דכמו שבמצות מילה אין לו שום פניות לקטן, מברכים אותו גם כשתכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים, תקייים את המצוות בלא שום פניות, כך כתב בליקוטי הגרשוני שבת קל"ז ע"ב, וכן בליקוטי סופר פרשת וירא, ועיין במעדני אשר פרשת לך תש"ע עוד תשעה תרוצים.

נראה לציין בענין פניות במצוות דבר נפלא: מה שכתב בזה הרמב"ם בפירושו המשניות מסכת מכות פרק ג' משנה י"ז על המשנה "רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר ישעיה' מ"ב ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" וז"ל מיסודות האמונה בתורה, שאם קיים האדם מצוה משלש עשרה ושש מאות מצוות כראוי וכוהגן, ולא שתף עמה מטרה ממטרות העולם הזה כלל, אלא עשאה לשמה מאהבה כמו שביארתי לך, הרי הוא זוכה בה לחיי העולם הבא, לכן אמר ר' חנניה כי מחמת רבוי המצוות אי אפשר שלא יעשה האדם אחת בכל ימי חייו בשלימות ויזכה להשארות הנפש באותו המעשה, וממה שהמורה על היסוד הזה שאלת ר' חנניה בן תרדיון מה אני לחיי העולם הבא, וענהו העונה כלום בא לידך מעשה, כלומר האם נזדמן לך עשיית מצוה ראוי, ענה לו שנזדמנה לו מצוות צדקה בתכלית השלמות האפשרית, וזכה בה לחיי העולם הבא, ופירוש הפסוק ה' חפץ לצדק את ישראל למען כן יגדיל תורה ויאדיר.

ולפי הנ"ל אפשר לתרץ מה שהקשו המפרשים על הא דאיתא במדרש בפרשתן שלך לך מארצך היה נסיון גדול, דיש להקשות מדוע נחשב זה לנסיון מה שהלך מארצו, הרי כל אחד שבמקום מושבו אינו מצליח בשום דבר ומבטיחים לו שאם יעבור למקום אחר יהיה לו כל טוב היה עושה את זה, א"כ כאן שהאמר לו הקב"ה שכאן אתה לא זוכה לא בבנים ולא בבמון רק בעיר אחרת מדוע זה נסיון, ומתריצים, דכיון שכאן אינו זוכה לכלום ורק בעיר אחרת א"כ סתם אדם היה הולך לעיר אחרת כדי שיהא לו כל הטוב, ואפילו הכי אברהם היה הנסיון שלו שילך רק בגלל שכן אמר לו ה' וכן כתוב בפסוק וילך אברהם כאשר דבר אליו ה', ולא בגלל הכסף או הבנים, עיין אור החיים ועוד.

מכתבים למערכת

מדוע לא התפלל נח על דורו שלא יבא מבול כמו שהתפלל אברהם על סדום שלא יתהפך
 מה שהקשתם בשם הראשונים כיון שהיה נח צדיק תמים כמו שהעיד עליו הכתוב, למה לא היה מתפלל על בני דורו ויחזירם למטב, כמו שמצוי באברהם אבינו שמיד שהודיעו הקב"ה פורענות של סדום שהיו רשעים גמורים התפלל עליהם כמה פעמים לבלתי השחיתם, א"כ מדוע נח לא התפלל לבטל הנירה, ותרצתם בכמה אופנים.

איך אמר הקב"ה כשנהרגו עשרה הרוגי מלכות שאם לא יפסיקו מלבקש יהפוך את כל העולם למים
 מה שהקשתם על הא דאיתא בפיוט של עשרה הרוגי מלכות הנאר בתשעה באב ובימי כיפור כשהרגו את רבי ישמעאל כהן גדול צעק ומלאכים זו תורה זו שררה, ענתה בת קול מן השמים אם אשמע קול אחד אהפוך את העולם למים, דיש להקשות הרי כבר נשבע הקב"ה שאין מביא מבול לעולם, א"כ איך יכול להיות שהקב"ה אמר את כל העולם למים, ותרצתם בכמה אופנים.

כ"ק מרן האדמו"ר מלעלוב בית שמש שליט"א
 מה שהבאתם תרוץ הראשונים דנח כיון שלא היה בדורו עשרה צדיקים לא היה יכול להגן על דורו, משא"כ אברהם, נראה לציין דבר נפלא מה שכתב על זה החתם סופר בתורת משה דקשה הא אברהם התפלל על תשעה עם צירוף שכינה כמו שפירש רש"י בפרשת וירא, והרי בימי נח כשאמר לו הקב"ה לעשות תיבה היה בחיי מתושלת, והיה תשעה עם אשתו ובני נח ונשותיהם, ומאי טעמא לא התפלל הרי היה יכול לצרף את השכינה והיה עשרה, ותרין דאברהם שלא היה צריך סעד לתמוכו היה יכול לצרף השכינה עם ט' אבל נח כל צדקתו היה בסעד השכינה, א"כ הוא כבר בכלל ט' צדיקים ואי אפשר לצרפו.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראם שליט"א
 נראה לתרץ, דמשמע בהפסוקים לפי פירוש רש"י שם דק נשבע שלא יביא מבול כשמתה הדין יקטרט שחוטאים עיי"ש ברש"י פסוק ט' ט"ו אבל לא היה שבועה שלא יביא מבול כשאינו על בא חטא, וכאן לא אמר הקב"ה רק אם אשמע קול אחד אהפוך את העולם למים, ולא הייא בתורת עונש על חטא.

הרה"צ רבי חיים דוד קוקרעך שליט"א
 נראה לציין דבספר תפארת שלמה תרוץ דהטעם שלא התפלל הוא שהיה דעתו שהוא קטן בעיני השכינה ולא עלה על לבו שיהא הקב"ה חפץ בתפלתו.

הרב יעקב זאב פליסקין שליט"א
 מה שהבאתם לתרץ בשם הגאון רבי גמליאל רבנוביץ שליט"א ע"פ מה דאיתא בגמ' ב"ב ע"ד שרבה בר בר חנה שמע בעת קול שאמרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי, ורבה בר בר חנה לא הפר להקב"ה את שבועותיו, כיון שחשש שמא הכונה על שבועת המבול, ואם יפר את השבועה חרב העולם, הרי ששל דידי הפרה יכול לבוא עוד מבול לעולם, וזה מה שאמרה בת קול אהפוך את העולם למים עיי' הפרת השבועה, נראה להעתי. דאם אפשר להפר השבועה, מה הועילה השבועה דכתב רש"י שנח פחד ללדת כי אולי ימותו במבול, והקב"ה נשבע לו שלא יבא מבול לעולם, ואם אפשר להפר, עדיין אינו יכול להיות מובטח.

הרב ישעיה ויסמן שליט"א
 הרב אברהם יוסף פרסטר שליט"א
 הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א
 נראה לציין דבדקדושת לוי תרוץ דלכן לא התפלל משום שהיה עני ואחו שאינו ראוי להגן על הדור.

מה שנשבע הקב"ה שלא ישחית שוב את כל העולם האם רק עיי' מים או דילמא אף בשאר דברים
 מה שהבאתם קושיא בשם שירת בנין ציון החיזוק סמך קפ"ה על מה שכתב הרמב"ם הלכות תשובה פרק ג' הלכה ב' כל העולם כולו אם היו עונותיהם מרובים מוכותיהם מיד הן נשחיתין שנאמר וירא ד' כי רבה רעת האדם, דקשה הרי מקרא מפורש בפרשת נח לא אוסף עוד לקלל את האדמה וכו' ולא אוסף עוד להכות את כל חי וכו' ואיך אפשר שכל העולם נשחית אם עונותיהם מרובים ח"ו, ותרין דמדרשים חלוקים הם את הקב"ה מביא השתתה על כל העולם בשאר דברים ח"ו מים.

מדוע לנח היה מותר לאכול בשר ולאדם הראשון היה אסור
 מה שהבאתם כמה טעמים מדוע לנח היה מותר לאכול בשר ולאדם היה אסור לאכול בשר.

הגאון רבי אברהם מרדכי מרקס שליט"א
 נראה להעיר דמצאתי מחלוקת תנאים מפורשת בתוספתא תענית פרק ב' הלכה י"ג וז"ל אבל בטוחין שאין מתקם מביא מבול לעולם שנאמר ולא יהיה עוד מבול, ואומר כי מי נח ואת לי אשר נשבעתי, ר' מאיר אומר מבול של מים אין, אבל מבול של אש ושל גפרית כדרך שהביא על הסודים יש, שנאמר וחי המטיר על סדום וגו' וזוהי אומר מבול של כל בשר אין אבל מבול של יחידים יש כיצד לפי דם ומת טבעה ספינתו בים ומת הרי הוא מבול, ר' יוסי אומר מבול של כל דבר אין, אבל מבול של דם לאומות העולם לימות המשיח יש וכו'.

הרב אליעזר איזנבאך שליט"א
 נראה לציין עוד טעם מה שכתב הספורנו, בטעם הדבר שהותר לנח לאכול בשר, דלאחר המבול לא היו עוד המגזים והפירות על שלמותם הראשוני, כי לגלגל החמה נשתה ממשה חיים ומגז הארץ האדיר נשתה, ולזה הותר אכילת בעלי חיים למין האנושי אחר המבול, ולפי טעם זה אתי שפיר מדוע הותר לנח גם לאכול דגים.

הגאון רבי ישראל שוריק שליט"א
 נראה להעיר מהא דאיתא בגמ' ערכין י"ז ע"ב א' ביקש הקב"ה להחזיר את העולם לתורה ובהו בשביל יחזיקם, כיון שנשתכל בדורו נתישב דעתו, ביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם לתורה ובהו מפני דורו של צדקוהו, כיון שסתכל בצדקוהו נתישב דעתו, הרי מביאר דהשבועה לא היתה כי אם שלא להביא מבול על העולם שהעולם עומד על מכונו, אבל להחזיר לתורה ובהו אין לו בכלל השבועה.

הרב שלמה יואל שענתברון שליט"א
 נראה להעיר דמרדכי הנלי יקרא יוצא עוד חידוש דאפילו מי שאינו מחויב ללמוד, אם לומד מותר לו לאכול בשר, דהא לנח לא היה חיוב ללמוד, ולפי זה יש לומר כיוון דנשים לומדים הריגים ששכים להם, וכן נח כראיתא בגמ' ב"ק ע"ב ע"א מכאן לכן נח שנהרג לפי שהיה לו ללמוד ולא למד, אין הם כבר בגדר עם הארץ, רק יש לעיין איך מותר להאכיל בשר לקטנים שאינם יודעים לדבר ולא לומדים אותם תורה.

מדוע הותר לנח לאכול דגים הרי בדגים לא טיפל
 מה שהקשתם על מה שכתב הרמב"ן דבעבור שנח הציל לקיום המין, נתן להם רשות לשחוט ולאכול, כי קודם בעבורו, דיש להקשות א"כ איך היה מותר לאכול דגים, הרי על הדגים לא נגזר כלל בשעת המבול, א"כ נח לא טרף בעבורם, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב חיים קלאנסברון שליט"א
 נראה לציין עוד תרוץ מה ששמעתי מהרה"ג ר' חיים קויפמאן זצ"ל וגם נרפס במשחת שמן החדש על בראשת חבל הפנינים ע"פ מה דאיתא בגמ' ובחם ק"ג ע"ב שעוג מלך הבשן וגם הראם ניצלו עיי' שג"ע נטענת המים סביבות התיבה, אפשר לומר עוד שגם הדגים ניצלו כך, ומצאתה העלתם היה נמי עיי' נח, לכן הותר לו לאכול גם דגים.

מדוע היה צריך נח לשלוח את היונה לראות אם נגמר המבול הרי היה יכול לשאול את עוז
 מה שהקשתם בשם הרד"ל דלפי מה דמבואר בגמ' שעוג היה עומד במונח המבול בחוץ על צידו התיבה, א"כ מדוע היה צריך נח לשלוח את היונה הרי היה יכול לשאול את עוז, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרב דוד וייס שליט"א
 נראה לציין דבספר דף על דף ובחם ק"ג ע"ב מביא תרוץ שרצה להראות לעוג שאין בו צורך שלא ירמה בנפשו שמה שנשאר מהמבול כי אי אפשר מבלעדיו.

הרב סנדר צפנער שליט"א
 הרב יצחק קדמון שליט"א
 נראה להביא ראיה לתרוץ שלכם שלא סמך עליה, שהרי רואים אח"כ שעוג הוא הפליט שרצה שילך אברהם למלחמה וישא את אשתו, ואיך יסמוך נח עליו לצאת, דיתכן שרצה שימות, כדי שיוכל להתחתן עם אשתו.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב עיי' ידידינו
הגאון רבי יהודה דרעי שליט"א
 רבה של באר שבע
 לרגל שמחת נישואי בתו תח"י עב"ג ני"ז
 במז"ט ובשעטוי"מ
 יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב עיי' ידידינו
הגאון רבי יצחק מאטעוין שליט"א וליאמסבורג
 מח"ס הנפלא הואיל משה
 לרגל שמחת נישואי נכדתו בת לחתנו
הרב יעקב יוסף שטענדיג שליט"א ליקוד
 עב"ג הבה"ח יעקב שמואל בנימין פרידמן ני"ז
 בן הרב משה ישראל מאיר שליט"א
 יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב עיי' ידידינו
הגאון רבי שמואל ראטה שליט"א
 ראש כולל תורת חיים בני ברק
 מח"ס הנפלא נמוקי יו"ט על הלכות יו"ט
 לרגל שמחת הכנס בנו חביבו היניק והכנים
 כמו שלמה נ"י לעול התורה ומצוות
 יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב עיי' ידידינו
הרב יוסף דב חיים שטנגליץ שליט"א
 קרית יעאנו נתניה
 לרגל שמחת הכנס בו חביבו
 כמר דוד ני"ז
 לעול התורה והמצוות
 יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב
לעילוי נשמת זקני הרב עזריאל
 בן הרב מנחם שוורץ ז"ל
 נלב"ע ח' חשוון
 ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב עיי' ידידינו
הרב ישראל שטיין שליט"א
 תל אביב
 לעילוי נשמת אביו
הרב שלמה אהרן
 בן הרב ישראל אברהם הכהן ז"ל
 נלב"ע י"ד כסליו ת.נ.צ.ב.ה.